

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้าและสรุปผลการวิจัยดังนี้ ได้ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

การวิจัยนี้ทำให้ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน

แบบฝึกหัด แบบประเมินผลตามสภาพจริง เกณฑ์การให้คะแนน รวม 5 เรื่อง มีประสิทธิภาพ ดังนี้

เรื่องที่ 1 เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับความคิด

เรื่องที่ 2 เรื่องเหตุผลกับภาษา

เรื่องที่ 3 เรื่องใช้ภาษาแสดงทรรศนะ

เรื่องที่ 4 เรื่องใช้ภาษาในการโต้แย้ง

เรื่องที่ 5 เรื่องใช้ภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ

ค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน ทั้ง 5 เรื่อง มีประสิทธิภาพ 85.45 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละเรื่องใช้เวลา 2 คาบ รวม 5 เรื่อง ใช้เวลาเรียนทั้งสิ้น 10 คาบ ใช้เวลา 3 สัปดาห์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนสนใจที่จะติดตาม มีการเตรียมความพร้อมผู้เรียนทุกครั้งก่อนเรียน โดยจากการเล่นเกมหรือกิจกรรมที่ครูเตรียมมา ครูพยายามดึงความรู้เดิมเพื่อถ่ายโยงกับความรู้ใหม่ โดยใช้สถานการณ์ใกล้ตัว เป็นการฝึกให้นักเรียนคิดทบทวน ระลึกได้เกี่ยวกับเรื่องที่เรียนไปแล้ว สามารถคิดอย่างเป็นกระบวนการ มีความคิดที่แปลกใหม่ มีการคิดสรุปความ มีการใช้อ้างอิง ประกอบเหตุผลในการแสดงความคิด มีการพิจารณาแจกแจงสิ่งที่ต้องการคิดออกเป็น ส่วน ๆ มีการคิดตัดสินใจในการแก้ปัญหาเรื่องต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ กล้านำเสนอความคิดของตนโดย

การนำเสนอผลงาน และการวิจารณ์ผลงานของเพื่อน อย่างมีเหตุมีผล นักเรียนสามารถวิเคราะห์ตนเองได้ว่าจากการเรียนในแต่ละเรื่องนักเรียนมีความสามารถในการคิดขั้นสูงอยู่ในระดับใด และสามารถพัฒนาปรับปรุงตนเองในทักษะด้านการคิดเพื่อให้ทันเหตุการณ์และทันเพื่อน ๆ ได้ ถ้ารู้จักฝึกการคิดอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อนำไปสู่การคิดขั้นสูงต่อไป รู้จุดมุ่งหมายที่จะเรียนว่าเรียนเรื่องนี้ไปแล้วสามารถทำอะไรได้บ้าง หรือนักเรียนได้รับอะไรจากเรื่องนั้นบ้าง มีการทำงานเป็นทีม ช่วยกันศึกษาค้นคว้า และนำเสนอผลงานอย่างต่อเนื่อง จากการนำเสนอผลงานครูจะเป็นผู้ช่วยคอยเสริมเติมเต็มในสิ่งที่นักเรียนไม่ได้กล่าวถึงหรือกล่าวถึงแต่ยังไม่ครบ มีการเสริมแรงด้วยการชมเชย และการให้รางวัลเป็นคะแนน ตามเกณฑ์การให้คะแนนที่ครูเตรียมไว้ในการนำเสนอผลงานทุกครั้ง ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หลังจากการเรียนเสร็จแล้วทุกครั้ง การทำแบบฝึกหัดจะมีการตรวจและประเมินผลโดยการประเมินตามสภาพจริง บอกข้อบกพร่องของนักเรียนแต่ละกลุ่มเพื่อนำไปแก้ไขให้ผลงานนั้นดีขึ้นกว่าเดิม หลังจากนั้นเพื่อให้นักเรียนจดจำเรื่องที่เรียนไปแล้วได้ครูจะให้นักเรียนนำเรื่องที่เรียนไปแล้วไปใช้กับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การวิเคราะห์ละครหลังข่าว การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต หรือจากการศึกษาจากการสอบถามผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าคะแนนเฉลี่ยประสิทธิภาพของกระบวนการ ได้ร้อยละ 85.45 และได้คะแนนเฉลี่ยประสิทธิภาพของการวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน ได้ร้อยละ 84.27 สรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ 85.45/84.27 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง วิชาภาษาไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำเอาขั้นตอนการออกแบบการเรียนการสอนของ กานเณ และบริกส์

(Gagne' & Briggs, 1979) มาเป็นกรอบในการออกแบบเรียนการสอน โดยเน้นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนที่มีค่าประสิทธิภาพ 85.45/84.27 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สาเหตุของการได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์อาจเกิดจากสาเหตุ ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน มีการวิเคราะห์ความต้องการ เป้าหมาย และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ กำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน มีการจัดทำเครื่องมือในการวัดผลประเมินผล การจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ตลอดจนมีการปรับปรุงพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบฝึกหัด และเครื่องมือวัดและประเมินผล จนสามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมสนองต่อการพัฒนาการคิดขั้นสูงที่ตั้งไว้ และบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นเวลา 3 สัปดาห์ จำนวน 10 คาบ กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละเรื่อง เน้นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง โดยให้ผู้เรียนมีการฝึกการคิดโดยเน้นกระบวนการกลุ่มเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมกลุ่มเพื่อหาข้อสรุปและแก้ไขในส่วนที่ยังไม่เข้าใจ หรือเข้าใจไม่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ พิศนา ขัมมณี (2548) ที่ว่า กระบวนการคิดที่ดีต้องดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนที่จะช่วยให้การคิดนั้นประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของการคิด การจัดกิจกรรมแต่ละเรื่อง ใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ที่ผู้วิจัยพัฒนา มีการใช้กิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อให้นักเรียนสนใจและสามารถถ่ายโยงความรู้จากที่เคยเรียนมาแล้ว หรือเคยได้รับประสบการณ์มาแล้วจากสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาสู่ความรู้ที่จะเรียนใหม่ เป็นการสร้างแรงจูงใจใฝ่เรียน มีการทดลองให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง มีการให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ จากการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาสติปัญญาจากเดิมไปสู่ขั้นที่สูงกว่า สามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ (Piaget, 1965) จากการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดอย่างหลากหลาย จากการระดมความคิดของกลุ่มเพื่อนำไปสู่คำตอบเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยใช้ทักษะหลาย ๆ ด้าน ประกอบกัน หรือทักษะด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ สอดคล้องกับทักษะการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ซึ่งมีการประเมินผลการจัดกิจกรรม และการทำแบบฝึกหัดในระหว่างเรียน ทุกเรื่องที่เรียนเพื่อให้นักเรียนทราบข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อหาแนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไขในเรื่องต่อไป หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบทั้ง 5 เรื่อง จัดให้มีการวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเพื่อให้นักเรียนทราบถึงความสามารถของตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในความสามารถ

ด้านการคิดขั้นสูงของตนเอง

3. การวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการออกแบบการเรียนการสอนมีการดำเนินการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาโครงสร้างรายวิชา ระบุวัตถุประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เน้นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงเป็นหลัก เป็นยุทธวิธีในการสร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ทักษะการคิด อย่างน้อย 2 อย่างขึ้นไป ซึ่งเป็นยุทธวิธีในการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking Stragics) ตามคำกล่าวของ ชีฟเวอร์ (Schiever, 1991) ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความท้าทายและต้องการแสดงออกในความคิดของตนเองอย่างสร้างสรรค์ และแปลกใหม่ และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ กานเย (Gagne', 1985 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2548, หน้า 73-74) ทฤษฎีการคิด (Cognitive Strategies) เป็นความสามารถของกระบวนการทำงานภายในสมองของมนุษย์ ซึ่งควบคุมการเรียนรู้การเลือกรับรู้ การแปลความ และการดึงความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และประสบการณ์เดิมออกมาใช้ ผู้มียุทธศาสตร์ในการคิดสูง จะมีเทคนิคมีเคล็ดลับในการดึงความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และประสบการณ์เดิมออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาที่มีสถานการณ์แตกต่างกันได้อย่างดี รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้สอนจะต้องอธิบายกระบวนการเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติ การทำแบบฝึกหัด ให้นักเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการทำงาน และการนำเสนองาน การรักษเวลา การใช้กระบวนการคิดอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอน การเคารพความคิดของเพื่อนในกลุ่ม การแสวงหาข้อมูลเพื่อการนำเสนอผลงานอย่างถูกต้อง

1.2 ผู้สอนต้องเตรียมอุปกรณ์การสอนให้ครบในทุก ๆ คาบ เช่น แบบฝึกหัด แบบสังเกตพฤติกรรม แบบการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เกม กิจกรรม มีการศึกษาแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างละเอียดทุกขั้นตอนก่อนสอนทุกครั้ง

1.3 กิจกรรมการพัฒนาการคิดขั้นสูง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นวัยที่จะต้องเตรียมความพร้อมที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือเตรียมพร้อมที่จะต้องรับภาระหน้าที่ที่สำคัญในไม่ช้า ทักษะการคิดขั้นสูงจึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องฝึกให้นักเรียนนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง ผู้สอนควรดำเนินกิจกรรมกระบวนการกลุ่มที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง อย่างมีความหมาย

โดยมีการกำกับควบคุม เพื่อให้ทุกคนสามารถรู้ความสามารถของตนเองออกมา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากคะแนนการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน ของนักเรียนในเรื่องที่ 2 เหตุผลกับภาษา คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะมีการศึกษาหาสาเหตุ หรือปัจจัยที่ทำให้นักเรียนมีคะแนนต่ำที่สุด เพื่อพัฒนาและปรับปรุงต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ในวิชาภาษาไทย ในระดับชั้นต่าง ๆ

2.3 จากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบการเรียนการสอน ในข้อที่ 7 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับเวลา ได้ค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีผู้สนใจ นำการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง วิชาภาษาไทย ไปใช้ ควรมีการเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมให้มากขึ้น

2.4 จากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบการเรียนการสอน ในข้อที่ 10 การจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ได้ค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่าขั้นตอน ในการจัดกิจกรรมทั้ง 9 ขั้น มีประโยชน์ และจำเป็นต้องให้นักเรียนใช้ทักษะในการคิดในทุกขั้นตอน ทำให้นักเรียนอาจเกิดความเบื่อหน่าย ผู้จัดกิจกรรมในครั้งต่อไป ควรมีการยืดหยุ่นโดยอาจสอดแทรก เกม เพลง หรือกิจกรรมเสริมอื่น ๆ ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาด้านทักษะการคิดขั้นสูงในการจัด การเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ แล้วนำมาออกแบบหรือพัฒนาการเรียนการสอน และประเมิน ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.5 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการคิด ขั้นสูง วิชาภาษาไทยในทุกระดับชั้น โดยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแล้วนำมาหาค่า t-test และหาค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80